

PARAKEISTA ÖSTERMÄLMILLE – RUOTSINSUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN RENESANSSI?

Satu Gröndahl 24.3.2017

Yli neljäkymmentä vuotta ruotsinsuomalaista kirjallisuutta

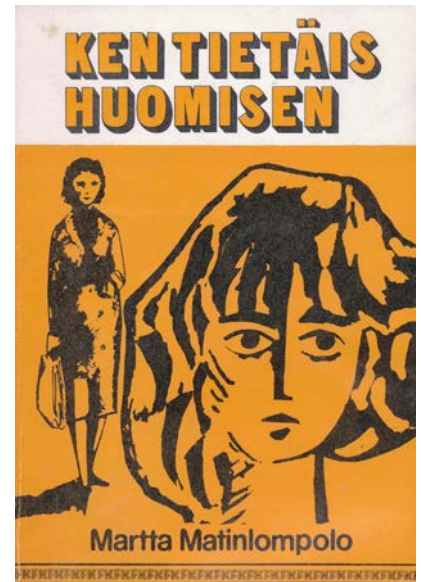
Klassikoita 70-luvulta

Martta Matinlompolo (1934-2009)

- Ken tietäis huomisen (1975, Vem känner morgondagen)

Hannu Ylitalo (1934-2007)

- Trilogia: Saatanan suomalainen (1971), Ruotsalaisten maa (1972), Raukat menköhät merten taa (1974). I översättning:
- Finnjävel 1972; Svenskarnas land 1973; Hemma bäst 1975

Kaisa Vilhuinen –palkinto 2005-

Ruotsinsuomalaisten Kirjoittajien Yhdistys RSKY
Föreningen för Sverigefinska Skribenter FFSS

- **Asko Sahlberg 2005**
- **Heikki Kotka 2007**
- **Asko Sahlberg 2009**
- **Paula Vartiainen 2011**
- **Tiina Laitila Kälvemark 2013**
- **Raija Nyberg, Arja Meski (jaettu) 2015**

Vuoden ruotsinsuomalainen kirjailija 2013-

- Palkinnon jakaa Finn-Kirja (Tukholma)
- Kunniamaininta ruotsinsuomalaisen kirjallisuuden ja kulttuurin edistämisestä
- Myönnetään kirjailijalle tai kulttuurityöntekijälle

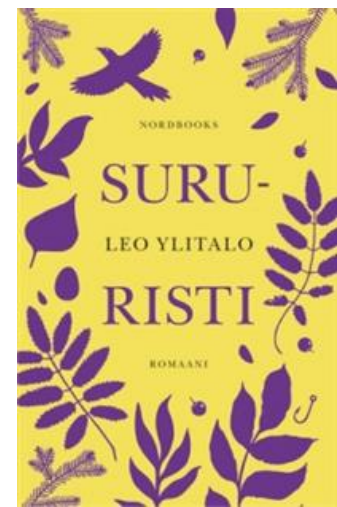
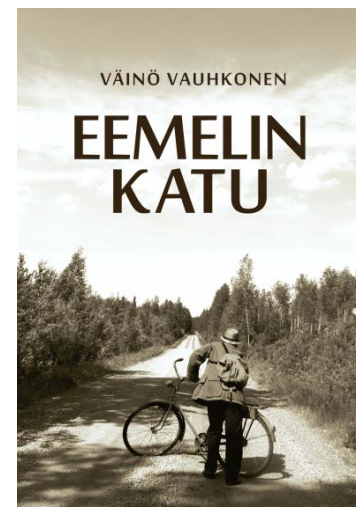
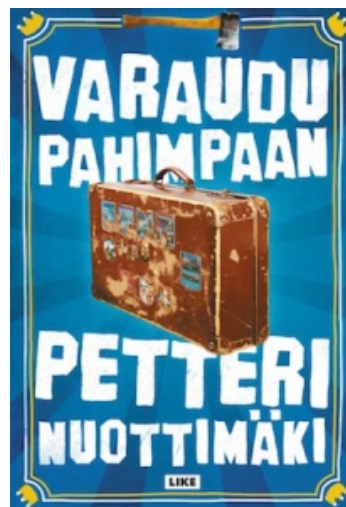
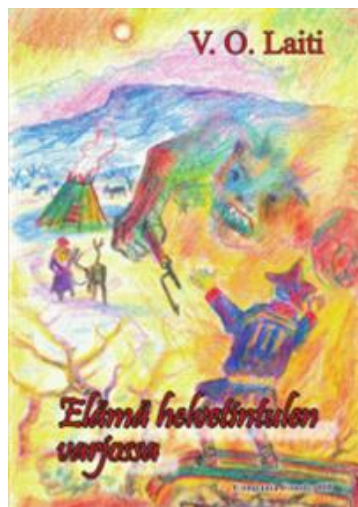
- **Henriikka Leppäniemi 2013**
- **Jorma Keskitalo 2014**
- **Kerttu Jokela 2015**
- **Birger Winsa 2016**

- Birger Winsa ja Jorma Keskitalo, Finn-Kirja
- Foto: Alexander Milrin

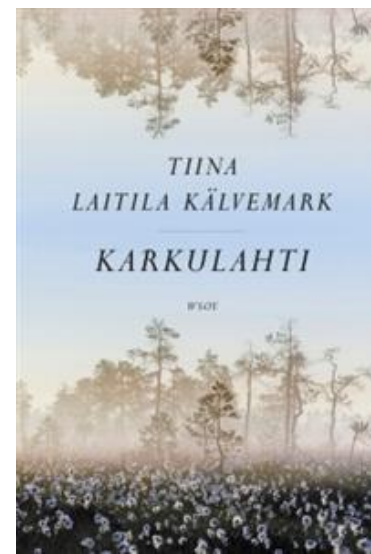
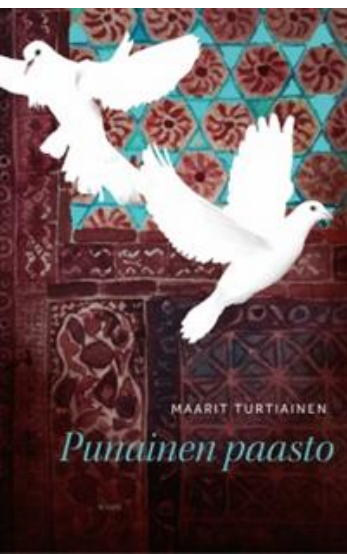
Uusia kirjailijoita

- Jorma Keskitalo (s. 1948)
  - *Muutto Ruotsiin* 2013
  - *Ampu tulee* 2014
  - *Arvet sielussa* 2014
- Väinö Laiti (s. 1939)
  - *Elämä helvetintulen varjossa* 2013
  - *Pedar-äijän jutut ja Se suuri lohi* 2016
- Petteri Nuottimäki (s. 1968)
  - *Varaudu pahimpaan* 2016
- Väinö Vauhkonen (s. 1948)
  - *Eemelin katu* 2016
- Leo Ylitalo (s. 1951)
  - *Sururisti* 2016

Ruotsinsuomalaisuus laajemmassa perspektiivissä, globaalisuus, nomadisuus

- Maarit Turtiainen (1957-)
- Punainen paasto 2012
- Eilisen seitit 2015
- Tiina Laitila Kälvemark (1970-)
- *Kadonnut ranta, novelleja* 2012
- *Karkulahti* 2015

Uusia lyyrikoita

Raija Nyberg (1950-)

Koko yön se lintu lauloi
toisti vaatimatonta
sanomaansa

Ja koko yön minä kaltaisensa sitä
kuuntelin, sillä minullehan se
lauloi?

Aamulla asemalla joku poika
osoittaa pendolinon punaisia
lyhtyjä, enkelinsilmät,
se sanoo

Ei kotia missään 2014

Arja Meski (1951-)

*marraskuussa laulut putoavat
kaarnasta maahan puiden juurelle
musta päivä tönäisee toista
ja se taas toista*

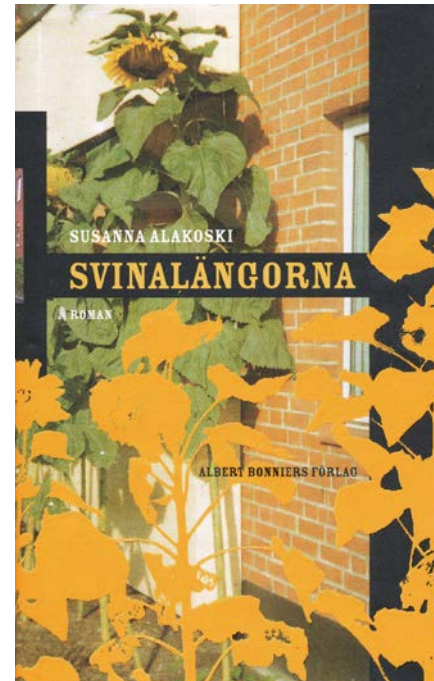
Exsistentia hiberna 2014

Toisen polven naiskertojia 2000-luvulla

Toisen sukupolven elämä retrospektiivissä Luokka- ja naisnäkökulma

Susanna Alakoski (1962-)

Eija Hetekivi Olsson (1973-)

Eija Hetekivi Olsson *Ingenbarnsland 2012*

- Suomen kieli tuottaa eriarvoisuutta
- ***”CP-klasserna skilde sig från de andra klasserna genom att alla pratade finska, hade finska fröknar och finska föräldrar som hade flyttat från finska Finland till svenska Sverige och fött sina finska ungar. /.../ Alla andra fick gå i svenska klasser. Alla balla hon kände /.../”***
- Hetekivi Olsson 2012

Alakosken ja Hetekivi Olssonin tuotanto ruotsalaisen työväenluokan universaalina edustajana

Arviointi *Sikaloista (Svinalängorna 2006)*:

” Det är en klasskildring som svider - visst. Men dessutom, tänker jag, en tidsskildring som lyckas vara lika **tydlig** som **tidlös**. Storartat.”

Anneli Dufva 27.03.2006, Sveriges Radio
<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=478&artikel=82433>

Arviointi *Miirasta (Miira 2016)*:

”Texten har ett starkt undertryck av klass, fattigdom och språklös sammanbitenhet.” /.../

”Och jag är glad att få följa Miira vidare genom livet, skaka av den förhatliga representationen, ihopklumpandet av folk och grupper som säger att alla som är därifrån gör si, och alla som är såna gör så. Miira blir sin egen. Först då kan hon – i vissa avseenden, men aldrig alla – **bli representant för sin klass. Sin tid. Sin ålder. Sitt kön.**”

Anna Hallberg, Dagens Nyheter
Publicerad 2016-09-19 13:46

Muuttunut ruotsinsuomalaisen kirjallisuuden kuvaus – ulkopuolisuudesta moninaisuuteen

1996

”I viss mening kanske all litteratur söker svar på frågan om vem och vad människan är men invandrarlitteraturen kretsar mycket konkret kring dessa frågor, ofta med en grundton av **sorg** och **hemlöshet**”.

Maijaliisa Jokinen 1996, *Finnarnas historia i Sverige 3*

2013

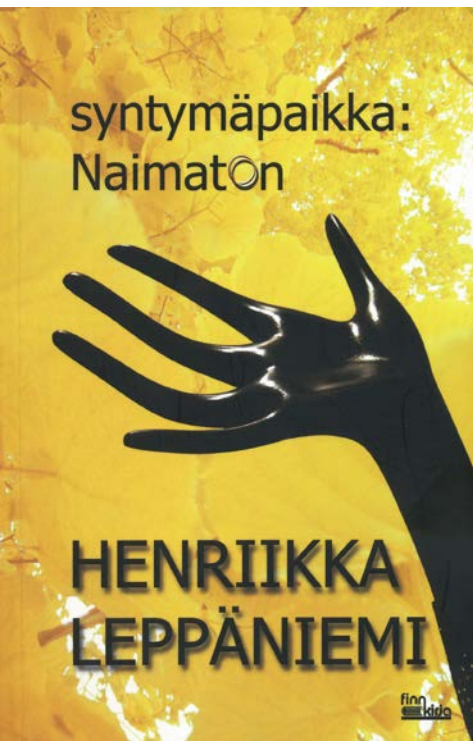
”Ruotsinsuomalaiset kuuluvat taustoiltaan **moniin yhteisöihin**: he voivat olla alun perin niin suomalaisia, suomenruotsalaisia, romaneja, karjalaisia evakkoja kuin saamelaisiakin. Ruotsinsuomalaista kirjallisuutta on siksi **hankala määritellä selvärajaisesti kirjailijoiden taustan, julkaisukielen tai julkaisumaan perusteella**.
/.../Ruotsinsuomalaiseen kirjallisuuteen on tapana lukea ne teokset, joiden tekijät ovat aloittaneet kirjoittamisen Ruotsissa.”

Eila Rantonen 2013,
Suomen nykykirjallisuus 1. Lajeja, poetiikkaa. SKS.

Työväenluokasta keskiluokkaan

Henriikka Leppäniemi (1974-)

- *Syntymäpaikka: naimaton* 2009

Kirsi Blomberg (1958-)

- *Turpa kiinni Tukholmassa* 2016

Stereotyyppien purkamista, etäännyttämistä, ennakkoluuloilla leikkimistä, karnevalismia

Henriikka Leppäniemi 2009:

”Kukaan ei ole koskaan kutsunut meitä nimellä ’finnjävel’, meistä kumpikaan ei ole tullut rankan tehdastyön perässä tai paennut kotimaan köyhyyttä kuten aiemmin tulleet, joista osa ikävä kyllä vieläkin niittää mainetta epäonnistujina.”

”Ingen har någonsin kallat oss med namnet ’finnjävel’, och ingen av oss hade kommit efter ett hårt fabriksarbete eller flytt från hemlandets fattigdom som de som kom tidigare, och som tråkigt nog fortfarande har rykte om sig som losers.”

Övers. SG

Kirsi Blomberg 2016:

”Ja isä teki niin kuin meidän isä aina teki, eli eritavalla kuin muut. Koko talven hän luki meille joka ilta kertomuksia ruotsiksi. Katsoimme kaikki Astrid Lindgrenit jo ennen muuttoa tänne. Keväällä isä osti asunnon Östermalmilta ja meni töihin Tekniseen korkeakouluun.”

”Och min pappa gjorde som vår pappa alltid gjorde, på ett annorlunda sätt än andra. Hela vintern, varje kväll läste han oss berättelser på svenska. Vi såg alla Astrid Lindgrens redan innan vi flyttade hit. På våren köpte pappa en bostad på Östermalm och började jobba på Tekniska högskolan.”

Övers. SG

ja rotubiologisia muistoja...

”Minua hävettää olla suomalainen. Mutta vielä enemmän **häpeän tuntiessani syvää inhoa** tavatessani omia veriveljiäni. Kun astun lentokoneeseen ja tajuan, että minun pitää hengittää näiden ihmisten kanssa samaa ilmaa, **etäisyys ja inhonsekainen vastenmielisyys** vain lisääntyvät. Tarkastelen synnyinmaani kansalaisia kuin ulkoapäin, etäisyyttä ottaen, **irtautuen omasta suomalaisruumiistani**; pottunenästä, helposti rasvoittuvista hiuksista, luonnostaan kalpeasta ihosta, leveästä takapuolesta ja tummista silmänalusista.”

- Henriikka Leppäniemi *Syntymäpaikka: naimaton 2009*

ja häpeää...

”Vi jobbar. Jobbar hårt. På restauranger och på daghem, i sjukvård och på byggen. Vi monterar era bilar, städar era hem. Bygger era broar, sköter era barn. Den finska erfarenheten värker.

Skammen. Mamma som knappt kan prata svenska. Pappa med sin egen, sjungande ton. **Ett språk av lägre rang.**”

Kristian Borg 2016

”Så länge jag kan minnas hade jag gått runt och bara känt **skam inför det finska språket och allt som kopplas till det.** För pratade du på finska var du finne. Och var du finne var du alkoholist på torget. Eller Pirjo-purjolök. Eller Volvoarbetaren Pekka. Det fanns ingenting med det att vara stolt över. Visste man inte att **allt finskt var töntigt, fult och utan värde,** så fick man snart bli varse om det.”

Andreas Ali Jonasson 2016

Finnjävlar – en antologi om identitet och klass 2016

Svenska rasbiologer stämplade finnen som lägre stående. Finnar i Sverige har kallats ”*det sämsta element, som från främmande land tillföres Sverige*”. Språket har förbjudits och stereotyper om finnar är fortfarande vitt spridda. **Finnjävlar** berättar ett 15-tal sverigefinnar om klass och klassresor, diskriminering och motstånd. Om stolthet, skam och kampen för självkänsla.

- Det handlar om mammor och pappor som dött i förtid. Om lärare som skrattar åt ditt uttal. Om känslan av att vara utanför. Om att varken vara finne eller svensk – eller både och.
- **Medverkande:**
Susanna Alakoski
Seluah Alsaati
Ivar Andersen
Kristian Borg
Maziar Farzin
Eija Hetekivi Olsson
Nanna Huolman
Andreas Ali Jonasson
Domino Kai
Mats Kolmisoppi
Tuija Nieminen Kristofersson
Lina Puranen
Victoria Rixer
Kaisa Syrjänen Schaal
Zac O'Yeah
Marja Ågren
- Red. **Kristian Borg** (f. 1975) är journalist och förläggare, född och bosatt i Stockholm. Hans föräldrar träffades på Finlandsfärjan och arbetade inom bland annat städ- och restaurangbranschen.

"Sveriges och Finlands gemensamma historia var inte kolonial. Sverigefinnarna i antologin Finnjävlar borde fråga sig vems historieskrivning de egentligen ansluter till." Fredrik Sonck

Antirasistiska sverigefinnar på vänsterkanten lånar Sannfinländarnas historiesyn

Gemensam historia. Sverige uppstod på två sidor om Östersjön under medeltiden, Finland började förstås som en nation under 1800-talet. FOTO: BERTIL BERNHARDSSON

FINNJÄVLAR

"Det är minerad mark att ifrågasätta en etablerad historiesyn"

Finska är känslspråk

Det finska språket har alltid haft en speciell plats i Anna Järvinens hjärta. Hon pratar finska med sin mamma, men talar själv svenska med sin dotter.

// Jag talar ett främmande språk med min dotter, det är väldigt sorgligt. Även om jag har gått i svensk skola, blivit kär på svenska och levt i Sverige i över 40 år är mitt språk finska. Den inre konflikten är bara det att min finska inte är helt perfekt.

Anna Järvinen

Bild: CLAUDIO BRESCIANI / TT

Anna Järvinen gör finsk spelning i Uppsala

12:10 | 17-03-22 | Kommentera

Skriv ut | Facebook | Twitter | Google+ | TIPS!

Lyssna

Anna Järvinen kommer till Kulturoasen i Uppsala för en spelning helt på finska.

Publicerat tisdag 18 oktober 2016 kl 10.00

Lyssna på finska: "När jag skriver på svenska kommer jag nära det inre, men inte hela vägen. Svenska är inte mitt språk" (5:45 min)

Musiken Anna Järvinen släpper i slutet av oktober albumet "Annan. En anna" där hon sjunger enbart på finska. Foto: Virpi Inkeri/SR Sisuradio

Anna Järvinen sörjer att hon tidigare inte har skrivit musik på sitt känslspråk, finska. Men hon ger sig inte. I höst släpper hon albumet *Annan. En anna*. På finska.

ihminen näyttää samalta:
neljä uloketta joissa
viisi tarttumakärheä
nelitahokkaan yhdelle
sivulle on ilmaantunut
laajentuma jota he kutsuvat pääksi

he erottavat ihmisen tiikeristä
joka väijyy ihmisten
tarinoissa

ihminen ei näe toista
ihmistä, koska aurinko
heijastaa heidän värejään
eri lailla

Raimo Sillanpää, *Maailman humina* 2016